ПАМ'ЯТАЙМО МИНУЛЕ - 200-річчя НЕЗАЛЕЖНОСТИ ЗСА 100-річчя АМЕРИКАНСЬКОЇ УКРАЇНИ - БУДУЙМО МАЙБУТНЄ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200 з Ню Йорку (212) 227-5250 (212) 227-5251

РІК LXXXII. Ч. 192. TWO SECTIONS (SECTION 1) ЦЕНТІВ 20 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 11-го ЖОВТНЯ (OCTOBER) 1975 No. 192. VOL. LXXXII.

ПРОФ. М. СТЕПАНЕНКО ПЕРЕОБРАНИЙ НА ГОЛОВУ УААУП

Проф. д-р М. Степаненко

Дітройт (мем). — Члени Українсько - Американської Асоціяції Університетських Професорів висловили вдоволення з праці проф. д-ра М. Степаненка і перевибрали його на голову УААУП. В тому самому часі Загальні Збори Асоціяції, що відбулись тут 5-го жовтня, відкинули пропозицію зміни статуту, щоб можна було голову Асоціяції перевибрати два рази.

В Управу УААУП увійшли теж: І. Каменецький, П. Воробій (Канада) та А. Шутка — заступники голови; Б. Лончина — секретар-скарбник, члени Управи: Іванна Ратич - Мірчук, С. Горак, Д. Штогрин, Оксана Ашер, О. Біланюк, Є. Федоренко і В. Петришин. До Контрольної Комісії увійшли: о. М. Войнар, Наталія Пазуняк і П. Стерчо.

Проф. Ю. Фединський, голова Мандатної Комісії, подав до відома, що цього року 86 членів УААУП взяло участь у голосуванні. Це є 33 відсотки більше, чим два роки тому. Також членство Асоціяції зросло на 20 осіб. Ці цифри, як теж і звіти уступаючої Управи, склад нової Управи і атмосфера Загальних Зборів показують, що Асоціяція може послужити прикладом взаємного респекту людей різних переконань і поглядів.

Зборами проводили А. Шутка — предсідник, Галина Семенюк (Канада) — заст. предсідника, і М. Цап — секретар. Збори вшанували однохвилинною мовчанкою бл. п. М. Чубатого, почесного члена, і Б. Галайчука, члена УААУП. На пропозицію проф. Степаненка вибрано у почесні члени УААУП Ректора УВУ проф. д-ра В. Янева і професорів Л. Добрянського та Я. Рудницького. Збори з цікавістю заслухали доповідь д-ра А. Жуковського, одного з віцепрезидентів УККА, про інтензивну і р і з н оманітну працю УККА у різних ділянках.

Різноманітність праці Управи УААУП і участь у тій праці досить великої кількости членів Асоціяції показує без сумніву на великий потенціял тієї організації українських професорів. Проф. М. Мельник, звітуючи про Науковий Фонд УААУП, звернув увагу на цей факт. Він висловив здивування, що українська громада дає таку мізерну фінансову підтримку організації, яка могла б так багато зробити для української справи. Кількість жертводавців була вправді більша за останній рік чим за попередні два роки, але капітал Фонду все ще такий малий, що з прибутку інвестицій Асоціяція багато зробити не може.

Із звіту голови УААУП довідуємось, що проф. І. Каменецький, голова Комісії Зв'язків з УВУ, вже другий раз зорганізував участь професорів і студентів Америки в літній програмі українознавства на УВУ (Мюнхенський Проєкт) та роздобув 10 стипендій для студентів на слідуючий рік. Управа УААУП і поодинокі члени активно включились в акцію захисту діячів української культури переслідуваних російським комуністичним урядом. Зокрема в справі захисту Валентина Мороза вислано окремі листи до президента Форда і до сенатора Джексона, а також телеграму до президента Форда перед його виїздом до Владивостока.

Члени Управи і члени Асоціяції були учасниками всіх важливіших акцій і демонстрацій. Тут можна згадати промову проф. Стерча на маніфестації у Вашінґтоні, участь проф. Степаненка у поході під амбасаду СССР, акція проф. Шутки в Детройті, протестаційні акції професорів Я. Рудницького, Осипа і Романа Андрушкових і В. Вожаківського на наукових конгресах славістів у Банфі, математиків у Ванкувері, на Світовому Конгресі Соціологів, та інших.

Член Управи проф. З. Мельник, відомий зі свого листування з „Енциклопедією Британікою", очолив справу вишукування, каталогування і спростовування неправдивих і дискримінуючих даних про Україну в енциклопедіях і наукових виданнях та підручниках. Проф. Б. Лончина підготовив окрему анкету для створення Лекційного Бюра Асоціяції та виготовив повідомлення про те бюро, яке було розіслане до тих людей і установ, що могли б з нього скористати. Також заініційоване членами УААУП видання Біографічного Довідника наближається до успішного завершення.

Асоціяція була заступлена проф. Стерчом в Екзекутиві УККА, проф. Пазуняк в Політичній Раді УККА і проф. Трембіцьком в Конференції Українських Професійних Товариств. Управа УААУП влаштувала теж чотири прилюдні виступи в різних містах Америки.

УВ'ЯЗНЕНИЙ В СССР О. ВАСИЛЬ РОМАНЮК ПРОХАЄ ПАПУ ПАВЛА VI І РАДУ ЦЕРКОВ СТВОРИТИ КОМІСІЮ ДЛЯ РОЗСЛІДУ ПОРУШУВАННЯ ЛЮДСЬКИХ ПРАВ

НЮ ЙОРК, Н.Й. (Пресова Служба ЗП УГВР). — Ув'язнений в СССР український православний священик о. Василь Романюк, який в Мордовії відбуває 10-річний присуд, звернувся в половині цього року до Папи Павла VI у Ватикані та до Світової Ради Церков у Женеві, прохаючи їх виступити в обороні переслідуваних в СССР за віру і переконання українських культурних діячів, зокрема жінок, та подбати про створення Міжнародної Комісії, яка прослідила б постійне і жорстоке порушування людських прав совєтським режимом. Подаємо тексти обох звернень о. Василя Романюка:

ЗВЕРНЕННЯ ДО ПАПИ ПАВЛА VI

Його Святості Павлові VI, Папі Римському, Ватикан

Від репресованого священика Православної Церкви на Україні, Романюка Василя Омеляновича.

ЗВЕРНЕННЯ

Ваша Святосте!

Знехтування елементарними правами людини в СССР набрало таких величезних розмірів за останні кілька років, що навіть за найменший прояв інакшемислення людину кидають на довгі роки до концтабору або психіятричної лікарні. Лише на Україні 1972 року було репресовано близько 800 осіб; декотрі з них дістали багаторічні строки й перебувають в концтаборах Мордовії та Уралу, а інших звільнено з роботи та вигнано з учбових закладів, квартир і т. ін. Серед таких репресованих є чимале число жінок, при чому декотрі з них дістали великі, строки покарання й совєтська Феміда не звернула ані найменшої уваги на те, що між ними є хворі та матері малолітніх дітей. Совєтський уряд багато говорить про мир і дружбу між народами, на всі способи проклинає „чілійську хунту", а у себе вдома жорстоко придушує інакшемислення.

Вважаю за свій обов'язок просити Вашу Святість звернути увагу на нелюдяне поводження з репресованими жінками. У мордовському концтаборі ув'язнено кількадесят жінок, репресованих за свої переконання, серед них українки, особисто мені знайомі: поетеси Ірина Стасів-Калинець та Ірина Сеник, лікар-біолог Ніна Строката-Караванська, художниця Стефа Шабатура, педагог-філолог Надія Світлична та Оксана Попович. Провина цих жінок лише в тому, що вони, як й усі репресовані, не так мислили, як того бажалося б владу імущим. Прошу Вашу Святість звернутися до совєтського уряду з вимогою, щоб він припинив нехтування правами людини й звільнив усіх репресованих, насамперед жінок, та дав можливість залишити цю страшну країну тим, хто

(Закінчення на стор. 4-ій)

ЗВЕРНЕННЯ ДО СВІТОВОЇ РАДИ ЦЕРКОВ

Всесвітня Рада Церков, місто Женева.

Від репресованого священика Православної Церкви на Україні, о. Романюка Василя Омеляновича.

ЗВЕРНЕННЯ

Любі Отці і Брати в Женеві!

Вважаю за свій обов'язок християнина і віруючої людини звернути Вашу увагу на знехтування елементарними правами людини в СССР. Ось я вже четвертий рік сиджу безневинно у в'язниці й ніякої справедливости добитися не можу. Я був священиком у відомому українському селі на Гуцульщині — Космач, і лише за те, що виступив на захист безневинно репресованого українського історика В. Мороза, на мене працівники КҐБ сфабрикували так звану „кримінальну справу" і на закритому судовому процесі засудили мене на 10 років позбавлення волі.

Подібне беззаконня чиниться наді мною не вперше. 1944 року мене, сина селянина-бідняка, безневинно заарештували у військоматі лише за те, що місцеві комуністи схарактеризували мене як „націоналіста-церковника". Мене засудили на 10 років, а моїх батьків заслали на Сибір, де від важкої праці і голоду помер мій батько, а недолітка брата Танасія Романюка вбили сталінські карателі тільки за те, що він втік з хати, коли вивозили рідних. На ті часи існував такий порядок, що коли хтось із родини був засуджений, то й решта родини теж піддавалася репресіям. Тепер, за Брежнєва ця традиція знову поновлена, з тією лише різницею, що рідних не засилають на Сибір, а репресують на місці, тобто виганяють з роботи в установах, з інститутів та квартир. Та ще роблять інші всілякі неприємності. Тільки на Україні 1972 року було репресовано понад 800 осіб, декотрі з них були засуджені на багаторічні строки й ув'язнені в концтаборах Мордовії та Уралу, решта вигнана

(Закінчення на стор. 4-ій)

АНДРЕЄВІ САХАРОВУ ПРИЗНАНО НОБЕЛІВСЬКУ НАГОРОДУ МИРУ

Д-р Андрей Сахаров

Осльо, Норвегія. — У четвер, 9-го жовтня, Нобелівський комітет норвезького парляменту призначив цьогорічну Нобелівську нагороду в ділянці миру совєтському академікові — нуклеарному фізикові Андреєві Сахарову, відомому оборонцеві людських прав у СССР, який часто виступав також в обороні українських політичних в'язнів, зокрема Валентина Мороза та Леоніда Плюща. Зразу після того, як він дізнався про признання йому цієї нагороди, Сахаров у Москві знову закликав совєтські власті звільнити політичних в'язнів, додаючи, що надіється, що розголос про одержання ним нагороди спричиниться до полегшення долі цих в'язнів. Він також вважає, що ця нагорода признана не тільки йому, але тим всім, які боролися за людські права, за гласність та за свободу переконань, а зокрема для тих, які позбавленням волі заплатили за свої переконання. Сахаров заявив, що якщо совєтські власті дозволять, то він поїде до Осльо, щоб особисто одержавши цю нагороду 10 грудня ц. р.

Нобелівський комітет, проголошуючи надання нагороди миру Сахарову, заявив, що Сахарова думки про мир і справедливість звернені до всіх людей світу. „Для нього підставовим принципом є те, що світовий мир не може бути тривалим, якщо він не базований на пошануванні індивідуальної особи в суспільстві" — заявив речник комітету, подаючи, що Сахаров безкомпромісово бореться не тільки проти надужиття влади і проти порушення людської гідности, але також змагався за ідеал держави, яка була б базована на принципі справедливости для всіх громадян. Сахаров вірить, — сказано в повідомленні — що тільки непорушні права людини можуть стати дійсною і тривалою підставою для міжнародної співпраці. Нобелівський комітет також заявив, що Сахаров перестерігає проти „фіктивного детанту", базованого тільки на ілюзіях. Як нуклеарний фізик, він перестерігав перед небезпекою для людства від продовження перегонів щодо озброєння і закликав СССР та ЗСА співпрацювати в ділянках розброєння, допомоги голодуючим світу тощо. Комітет відзначив, що ідеї Сахарова були поміщенні не тільки в його працях, наприклад, в есеї: „Прогрес, співіснування та інтелектуальна свобода", написаному в 1968-му році, але також були віддзеркалені в ряді міжнародних договорів, включно з Гельсінською Деклярацією, підписаною 35-ма держава-

(Закінчення на стор. 3-ій)

У Вашінґтоні відбудеться Світовий З'їзд Правників

Вашінґтон Д.К. — Понад 4,000 правників суддів і юристів з цілого світу візьмуть участь у шестиденній конференції яка відбудеться тут, починаючи від неділі 12 жовтня. Конференція, організатором якої є Світовий Центр миру і законности, присвятить частину своїх нарад таким питанням, як людські права, політичні в'язні, права жінок тощо. Під час ранішньої сесії у вівторок конференція розгляне петиції політв'язнів які наспіли до Об'єднаних націй. Згідно з повідомленням організаторів в конференції візьме участь понад 100 правників із СССР.

СТАРШИНА КҐБ ЮРІЙ НОСЕНКО МАВ ВПЛИВ НА ЗВІДОМЛЕННЯ КОМІСІЇ ВОРРЕНА

Вашінґтон. — Американська і закордонна преса від деякого часу ставлять під сумнів звідомлення Комісії Воррена, яда досліджувала вбивство президента Джона Ф. Кеннеді в 1973 році, виконавцем якого був Лі Гарвей Освальд. Американська розвідча служба особливо ставилась з недовір'ям до звідомлення Комісії і до зізнань совєтського втікача, високого старшини КҐБ полковника Юрія Носенка, які то зізнання могли мати вплив на формування остаточної заяви Комісії Воррена, що у вбивство не була замішана жадна чужа країна. У звідомленні Комісії Воррена ні словом не згадувалось тоді про розмови з Носенком і його зізнання відносно Освальда, який перед вбивством Кеннеді перебував довший час у Совєтському Союзі. Щойно тепер Сенатська Комісія для справ розвідки, яка під тиском публічної опінії перевіряє всі документи Комісії Воррена, шукає за правдивими мотивами свідчення полк. Ю. Носенка і намагається виснити, чому якраз 10 тижнів після вбивства Кеннеді з'явився на Заході Носенко і запропонував свої послуги цій Комісії.

Полк. Юрій Іванович Носенко 4-го лютого 1964 р. з'явився в бюрі американської місії в Женеві і заявив, що в жовтні 1959 р., коли Освальд приїхав до Москви з метою просити про совєтське громадянство, він (Носенко) був відповідальним за Відділ КҐБ, який займався наглядом над американськими туристами. З тієї по-

(Закінчення на стор. 3-ій)

„СВОБОДА" НЕ ДРУКУВАТИМЕТЬСЯ В ДЕНЬ КОЛЮМБА

З уваги на День Колюмба в понеділок, 13-го жовтня, чергове число „Свободи", як і в минулих роках, друкуватиметься наступного дня, у вівторок, 14-го жовтня, з датою середи, 15-го жовтня.

Голдвотер вимагатиме слідства діяльности совєтських шпигунів в ЗСА

Вашінґтон. — Пресова агенція Юнайтет Пресс Інтернешенел інформує, що сенатор Берри Голдвотер, республіканець з Арізони, виступаючи в телевізійнім інтерв'ю заявив, що домагатиметься в Сенаті переведення докладного слідства діяльности совєтських шпигунів в ЗСА, зокрема у Вашінґтоні. Голдвотер ствердив, що совєтські шпигуни зуміли продістатися навіть до декількох сенатських бюр, а шпигунська сітка в ЗСА від якогось часу така широка, що практично шпигуни СССР є всюди присутні: на фабриках, промислових підприємствах, бюрах великих компаній. Совєтська розвідка також поінформована про справи, які обговорюються в обидвох палатах Конґресу ЗСА.

Плянують публікації для поширення етнічних студій і навчання

Вашінґтон, Д. К. — Крайовий Центр Міських Етнічних Справ одержав дотацію від Бюра Освіти при Департаменті Здоров'я, Освіти і Суспільної Опіки на публікацію чотирьох праць з ділянки етнічних студій, які будуть поширювані по всіх школах і дослідчих центрах ЗСА. Згідно з проєктом, Крайовий Центр, який є звільненою від податків неприбутковою установою, плянує зібрати, упорядкувати, опублікувати і розповсюдити матеріяли, які відносяться до поодиноких етнічних груп та програм навчання у початкових, середніх і вищих школах ЗСА. Перший з чотирьох запляннованих довідників має включати фактаж про поодинокі етнічні групи, другий — анотовані бібліографії, третій — опис і аналізу програм навчання, четвертий — інформації про джерельний матеріял для етнічних студій. Крім цього, Крайовий Центр плянує встановити бібліотеку джерельних матеріялів для вжитку учителів, науковців і дослідників та осіб, які займаються виробленням навчальних програм і суспільно-громадських діячів.

Крайовий Центр був заснований в 1970 році і його очолює о. Джіно Бароні. Проголошуючи проєкт, Крайовий Центр звернувся до осіб і організацій поодиноких етнічних груп надсилати матеріяли до запланованих публікацій, як рівнож висловлювати свої думки та подавати суґестії про збірання фактажу про етнічні групи та включення цього матеріялу в програми навчання. В усіх справах слід звертатися до: National Center for Urban Ethnic Affairs, 4408 Eight Ser., N. E., Washington, D. C. 20017.

МІНІСТЕР БАГАТОКУЛЬТУРНОСТИ КАНАДИ ДЖ. МУНРО ВІДБУВ КОНФЕРЕНЦІЮ З ПРЕДСТАВНИКАМИ КУК

Вінніпеґ (КУК). — У висліді і як доповнення нарад, відбутих з прем'єр-міністром П. Е. Трудо 12 вересня ц. р., в неділю 5 жовтня 1975 р. тут відбуто конференцію з міністром відповідальним за політику багатокультурности Канади, Джоном Мунро, для всебічного обговорення з Централею КУК тих справ, які були представлені прем'єр-міністрові.

В атмосфері приязної і відкритої виміни думок, ці наради тривали понад дві години. У висліді дискусії міністер Мунро заявив, що федеральний уряд прихильно оцінює вимоги, зголошені Централею КУК, і подав вияснення відносно наступних справ.

— Справа покликання заступника, чи асистента заступника, враз з окремим бюджетом і бюром для справ багатокультурности, буде предметом нарад на одному з найближчих засідань федерального кабінету.

— В справі фінансової підтримки для українських рідних шкіл, окремі прохання можна вносити про допомогу з фондів багатокультурности. Рівночасно міністер Мунро запропонує переговорити цю справу на одній з конференції прем'єр-міністра з прем'єрами провінцій, з уваги на те, що справи освіти належать до провінційної юрисдикції.

— Допомога для етнічної преси буде розглянута по лінії збільшення державних оголошень і, можливо, евентуальної знижки поштових тарифів, або комбінації тих обох можливостей.

— Відносно радіових і телевізійних програм, дирекція СіБіСі готова збільшити програми багатоультурности в англійській і французькій мовах для повнішого віддзеркалення вкладу поодиноких національних груп у розбудову Канади. Щодо започаткування програм на мовах інших як англійська і французька, то справа досить скомплікована і вимагає дальших дослідів. Такі різномовні програми, на думку міністра Мунро ,можна впровадити на реґіональній базі, залежно від потреби.

— Відносно проєктів КУК для кращої розбудови українських культурних центрів в Канаді, що вимагатиме більших капіталових вкладів, міністер Мунро погодився розглянути ту пропозицію, з тим, що цей підхід і принцип був би оправданий для більших і добре зорганізованих національних груп, таких як група українців Канади.

— В справах іміграційних звернено спеціяльну увагу міністра Мунро на вимогу получення членів родин з України під совєтським режимом і прошено його в тій справі підтримати в уряді пропозицію Централі КУК щодо відкриття канадського консуляту в Києві, і

— З ділянки оборони прав людини, представлено справу Вячеслава Чорновола у зв'язку з його прилюдним відкликанням свого совєтського громадянства, з проханням прихильно поперти прохання Чорновола на право в'їзду і поселення в Канаді.

В розмовах забирали слово: президент КУК д-р С. Радчук, д-р І. Глинка, П. Климків, І. Петришин, А. І. Яремович і д-р С. Яр. Кальба, а з боку уряду давали вияснення міністер Дж. Мунро, сенатор Г. Молґат і М. Андрассі — директор програм багатокультурности. Крім названих, в конференції взяли участь члени екзекутиви КУК враз з екзекутивною секретаркою пані А. Вах. Після конференції відбуто пресову конференцію в приявності міністра Мунро.

УНО І БРАТНІ ОРГАНІЗАЦІЇ В КАНАДІ ВІДБУВАЮТЬ З'ЇЗД

Монтреаль, Канада. — З кінцем цього тижня, в днях від 10 до 13-го жовтня ц. р. тут в готелі Монт Роял Шератон відбувають свій XXV Крайовий З'їзд Українське Національне Об'єднання та Братні Організації. З нагоди цього з'їзду до Централі УНО вже наспіло багато привітальних листів і телеграм від визначних особистостей канадського і українського світу. Між ними: від прем'єра Елліота П'єра Трудо, від Генерального Ґубернатора, прем'єрів провінцій Квебеку, Онтаріо, Альберти, Саскачевану, Манітоби, багатьох парляментаристів та інших політичних і культурних діячів. Листи привітання надіслано також від Владик Українських Церков та від багатьох суспільно - громадських, культурних, молодечих, жіночих та інших організацій.

З'їзд мав початися в четвер, 9-го жовтня, о год. 3-ій по полудні пресовою конференцією. В п'ятницю о год. 6.30 вечора відбулася реєстрація делеґатів і гостей З'їзду, а в годину пізніше — наради Комісій. В суботу, 11-го жовтня, наради мали початись о год. 9.30 вранці із звичайним порядком. Вечором в цьому ж готелі відбудеться бенкет з промовами та мистецькою програмою. В неділю, 12-го жовтня — Богослуження, продовження нарад комісій, а о год. 2-ій доповіді: „Урбанізація в Канаді і її вплив на українську спільноту", яку виголосить проф. д-р Богдан Боцюрків, а про „Сучасний стан в Україні" доповідатиме д-р Марко Антонович. З'їзд продовжуватиметься в понеділок, 13-го жовтня.

Представники КУК взяли участь у святкуванні 80-ліття Діфенбейкера

Оттава (КУК). — На запрошення Ювілейного Комітету, президент КУК д-р С. Радчук і екзекутивний директор д-р С. Яр. Кальба взяли участь від Централі КУК у відзначенні 80-річчя з дня народження Джона Г. Діфенбейкера, яке відбулось тут в залі Конфедерації у Федеральному Парляменті в Оттаві 17 вересня 1975. З тієї нагоди президент і екзекутивний директор КУК відбули зустріч з асистентом прем'єр - міністра п. Р. Робертом і міністром багатокультурности Дж. Мунро для підготовки його конференції з Екзекутивою Президії КУК яку пляновано на 5-го жовтня у Вінніпеґу. Рівнож відбуто наради з заступником директора Національної Бібліотеки Канади Л. Ф. Мекрей в справі закупу українських історичних друків, та з представниками міністерства національних фінансів в справі реєстрації КУК як харитативної установи.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc., 30 Montgomery St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918
Передплата: на рік — $24.00, на пів року — $12.50, на 3 місяці — $6.50. Для членів УНСоюзу 95 с. на місяць. За кожну зміну адреси — 25 с. Чеки і "money order" висилати на "Svoboda"
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Совєтська облуда

„Ню Йорк Таймс" у виданні за середу, 8-го жовтня, помістила статтю Георгія Арбатова, директора Інституту для студій ЗСА й Канади в Москві, в якій Арбатов твердить, що Захід старається „зменшити важливість" Гельсінкової Деклярації, бо нібито за погодження на післявоєнні кордони в Східній Европі тепер вимагає від Совєтського Союзу „односторонніх концесій", втручаючись у внутрішні справи СССР. Арбатов повторяє окремі зали Москви, що Совєтський Союз плянує точно додержуватися постанови Гельсінкової Деклярації, яка стосується „вільнішого обміну ідеями, інформаціями та людьми", але зразу додає, що СССР не дозволить на те, щоб Захід мав вільну руку пропихати „підривну антисовєтську пропаганду та розпалювати ворожнечу між народами і расами".

Стаття Арбатова — це черговий доказ, як на ділі виглядатиме цей „вільний обмін інформаціями" Совєтського Союзу із Заходом. Тоді, коли західні країни далі допускатимуть до себе всі совєтські публікації та не ставитимуть жадних перешкод пропагандивним радіопередачам з Москви чи Києва, Арбатов явно зазначує, що Москва далі допускатиме до СССР тільки те, що їй вигідно, а все інше зараховуватиме до „підривної антисовєтської пропаганди". Значить, заява Арбатова про готовість СССР точно виконувати постанову Гельсінкової Деклярації щодо вільного обміну інформаціями є нічим іншим, як черговим совєтським блахманом.

Фальшивим твердженням є також заява Арбатова, що в Гельсінках Захід, мовляв, формально визнав існуючі кордони в Східній Европі. Гельсінкова Декларація не є формальним договором і легально не зобов'язує 35-ох держав, які її підписали, отже ці держави не могли формально погодитися на існуючі кордони. Гельсінкова Декларація тільки зазначує, що ці кордони можуть бути змінені шляхом мирних переговорів і не збройною силою. Твердження Арбатова щодо постанови про кордони прозраджує тільки скриті і підступні бажання Совєтського Союзу, а не дійсний стан і дійсні постанови Гельсінкової Деклярації.

Арбатов також неправильно твердить, що американські власті, мовляв, створюють труднощі для совєтських науковців, які хочуть приїхати до ЗСА порядком т.зв. „обміну науковцями", та заявляє, що нібито американські науковці зовсім легко можуть одержати такий дозвіл від совєтських чинників. Американські науковці, які колинебудь старалися одержати від совєтських чинників дозвіл на наукові поїздки до СССР, можуть дуже легко доказати фальшивість цього твердження Арбатова.

Досі чомусь ще ніхто з американських керівників подібних інститутів для дослідів: студій Совєтського Союзу, не додумався, щоб відповідь статтю з американськими поглядами на цю справу та з оправданими американськими докорами Совєтському Союзові післати для публікації в „Правді" чи „Известиях", для потвердження совєтського респекту до постанови про „вільний обмін ідеями та інформаціями".

Резолюція про резолюції

Якщо б сталося таке чудо, що схвалювані нами резолюції здійснювалися б самі собою, то сьогоднішній світ виглядав би до основ інакше. Очевидно, що на першому і найбільшому пляні була б найбільша, наймогутніша Україна... Усі наші вороженьки до останнього згинули б, як роса на сонці. У цих двох основних справах усі наші резолюції майже однозгідні. Дальше — то вже всілякo бувало б, також не одному власному сусідові здохла б корова, але в загальному світ був би ліпший і ми щасливіші.

Немає бо, мабуть, другої етнічної групи в Америці, яка так любувалася б у резолюціях, як ми любуємося. І ледве чи є друга така група, яка так легковажила б і так нехтувала б схвалювані таки ж нею резолюції, як ми це робимо.

Твердження нехай легко перевірити власне на підставі схвалених і виконаних, чи радше невиконаних, резолюцій будь-якої з наших центральних, крайових чи місцевих установ. Трапляється навіть, що над одною чи другою резолюцією відбуваються довші дебати, не тільки щодо принципу і змісту, але навіть словного оформлення, але з повним правом і оправдано можна твердити, що ми оформлюємо і схвалюємо ці наші резолюції не на те, щоб їх виконувати, але прямо на те, щоб їх схвалити.

В цьому, мабуть, і одна з головних причин того, що наше життя і наш розвиток далеко не відбувається в такому напрямі і в такому темпі, як повинні б і могли б. Народ сходиться і витрачає фонди на конвенції, конгреси, з'їзди тощо. Ми радимо й у висліді схвалюємо резолюції і рекомендації та вибираємо провід для їх виконання і — на тому, звичайно, „воля народу" кінчається, бо резолюції, проголошується і про них забувається.

Громада може такий невідрадний стан змінити, якщо завжди, на чергових конвенціях, конгресах чи нарадах вимагатиме від обраних нею керівних органів точних звітів власне під кутом схвалених резолюцій. А всі наші резолюції ми повинні закінчувати ще одною резолюцією про те, що всі попередні мають бути виконані.

Володимир Мацьків

МИ І НАШЕ ЗАВТРА

Читаючи нашу пресу, доволі часто можемо зустріти згадку, що нас, українців, є тут коло двох мільйонів, або й більше. Це доволі поважне число. Воно рівняється кількості населення деяких недавно ще самостійних держав, як Естонія чи Литва.

А ось в останніх місяцях дехто нашої газети подали, що у Ватиканській офіційальній публікації подано, що в минулому році Філядельфійська архидієцезія начисляла 167.085 вірних, Стемфордська дієцезія — 87.630, а Чікагівська лише 29.983, що разом дає квоту 284.718 душ, тобто небагато переходить чверть мільйона. Коли до того числа додати ще половину з того за наших братів православного і інших віровизнань, то і тоді буде багато бракувати до півмільйона членів української спільноти.

Виникає питання, де діваються наші люди? Не маючи даних в руках, не можу подати якоїсь конкретної відповіді, але подам приклад з мого сусідства.

Недалеко мого дому живе кілька осіб, які знають українську мову, походять з української землі, але до українців вже не зачисляються, не ходять до української церкви і не беруть ніякої участи в українському житті.

Одна жінка, що приїхала до Америки молодою дівчиною, одружилася з не-українцем, пристала до його церкви і в українському житті не бере ніякої участи. Друга, народилась у Філядельфії, вийшла заміж за не-українця і стала стовідсотково американкою, хоч їздила на Україну, щоб побачити землю своїх батьків. Дві інші подружили своїх дітей з не-українцями, пристали до них і зовсім відцуралися своєї Церкви і своєї спільноти. Одна з власником бари і теж до українців не зачисляється. Таких прикладів можна б подати багато більше, але воно справи не змінить.

Коли ми приїхали до Філядельфії 25 років тому, то в церкві св. Миколая була ще поважна кількість т. зв. „старих емігрантів", але вони вже майже всі померли. Їх потомків тут вже немає, за винятком кількох, але вони вже послуговуються виключно англійською мовою.

Подібна справа з нашими закарпатськими братами, які затратили рідну мову навіть і в Церкві, і про них, їх суспільно - громадську та національну діяльність і одним словом не згадує тепер наша преса. Видно, що вони вже до українців не зачисляються і не маємо спільного з українськими справами, за винятком невеликого числа тих свідомих одиниць, що прибули сюди після Другої світової війни.

Так є сьогодні, а як буде завтра? Відповідь не дуже втішна. Цю відповідь може дати школа в вашій парафії. Коли її побудовано 1961 року, в ній навчалося приблизно 200 наших дітей. Сьогодні, після 15 років, навчається в ній не більше як 20 українських дітей, а решта — це чужі. Подібна справа в інших наших парафіяльних школах, яких крім згаданої є ще три. Не краща ситуація в Ню Йорку в школі св. Юра, що її побудовано кілька років тому, видавши на неї поважну суму грошей. Про це часто згадувала „Свобода".

Заходить питання: чим це все пояснити? Відповідь дати не тяжко: наші старі люди умирають, а молоді дружаться з не-українцями та відпадають від своєї спільноти й своєї Церкви. Але, одружившись, обоє українці, але не хочуть мати дітей, бо діти „перешкоджатимуть" їм „уживати світа". Тому не диво, що порожніють не тільки школи, але й церкви.

Думаю, що про ці справи варто серйозно подумати не тільки окремим громадянам, але теж нашим провідним, а тим більше церковним чинникам.

Кому залишаться всі ці наші церкви, народні доми та інші мистецькі здобутки, на які наші предки не жаліли ні праці, ні гроша, ні труду? Чи наша доростаюча молодь так дуже нерадо вживає рідної мови? Та й дорослі раз-у-раз переходять на мову англійську в розмові з ними? Чому в школах українознавства стає щораз менше кваліфікованих учителів? Чому меншає учнів? Чому завмирають деякі наші установи та організації? Чому наші письменники мусять самі видавати свої твори, а потім, чому припорошує часто найкращі книжки на полицях книгарень, бо їх мало хто купує і мало хто теперчитає?

Уважаю, що ці і багато інших подібних питань дуже важливі і про них треба не тільки писати і дискутувати, але й поробити всі можливі заходи, щоб відповіді на них були позитивні і корисні.

Справа нашого „завтра", справа збереження нашої діяспори є куди важливіша, як дискусії на партійні теми, що їх тепер часто можна зустріти на сторінках наших газет. Від належного розв'язання цих болючих питань, залежатиме наше „бути, чи не бути".

Про всі ці справи повинні завжди думати всі наші батьки, що мають молодших чи старших дітей. Батьки мусять вжити усіх можливих заходів, доложити усіх своїх трудів, щоб ні одна дитина їх не змарнувалась для української громади, не пішла по „лакомстве нещасне" до чужих, а виросла на свідомих членів свого народу та своєї Церкви, а своєю майбутньою працею стала прикрасою нашої спільноти та нашого імени.

І. Сеїт

НАСЛІДКИ ДЕТАНТУ І КОМУНІЗМ

(2)

Ми не можемо тут говорити про існуючі воєнні доктрини совєтського штабу, про які так пророчисто говорять два томи, видані англійською мовою, переклади з російської мови: „Марксизм-ленінізм про війну і армію, совєтський погляд", Москва, 1972 р., і праця під редакцією ген. Н. Ломова „Науково-технічний прогрес та революція у воєнних справах", Москва, 1973 р., обидва видання були з тиражами по 40 тисяч книжок. Можливо, що нам доведеться колись повернутися до цих важливих питань сучасних російських імперських п облемів.

Отже, є офіційна лінія „програми миру", і є також інша комуністична програма, щоби знищити капіталістичну систему, особливо американську. Що ця програма існує, ми знаходимо підтвердження в статтях та інших публікаціях різних совєтських чинників у 1968-69 рр. Вони виступали з попередженнями на адресу партії проти розмов з ЗСА у справах зброєнь, і ці військовики радили партії, та очевидно, керівникам Політбюра, завжди збільшувати та поліпшувати совєтську стратегічну ракетну зброю. Коли ж Брежнєв та Політбюро почали розмову з Америкою, тоді військові совєтські керівники мусіли погодитися на Московську конференцію на вершинах у 1972 році.

У цьому процесі зміни поглядів на верхах у Москві дійшло до усунення П. Е. Шелеста та критики його книжки — „Україно наша радянська", що її було заборонено в 1970 році. Ми гадаємо, що усунення його не було пов'язане нібито з його опозицією до детанту, як це офіційно говорено, а скорше, що спроба підпорядкувати Україну та розпочати репресію проти інакшедумаючих. Хоч деякі американські автори, у тому і згаданий нами раніше Вольтер Клеменс, якраз хотіли бачити в особі Шелеста опонента „детанту".

У своїй внутрішній політиці Москва почала використовувати також новозаснований Інститут Академії Наук для вивчення ЗСА з його виданнями, подібними до згаданого раніше квартальника — „Проблемы Дальнего Востока". Цей останній є спрямований на ідеологічну боротьбу з Китаєм та з „кліки" Мао Тсе-тунга, а перший — для ознайомлення політичних керівників партії з „дійсним положенням ЗСА у світі" та зокрема з внутрішнім життям нашої країни.

Тираж цього нового журналу є поважний — поверх 23 тисяч, коли тираж „Проблем" є тільки 16 тисяч.

Для нас виникає важливе питання, чи ми звертаємо достатню увагу на всі ці проблеми? Можна щоправда замовкувати, що в останньому часі почали друкуватися у нас не тільки звичайні статті — коментарі, але ряд студій, які торкаються не тільки чисто політичних проблем, але й економічно-господарських та внутрішньо-етнічних положень у СССР. Шкода тільки, що майже нічого не пишемо про ці самі питання з Китаї, хоч вони не є менше важливі в сучасному житті.

Спробуємо розглянути це останнє питання. Отже, зовнішня політика Китаю звичайно є співзвучна з головними напрямками політики всередині країни. На зміну „культурній революції" прийшла звичайна дипломатія. Тут за останні 15 років зайшли зміни за винятком взаємин з СССР, Тайваном та Ізраїлем.

Сьогодні Китай має дипломатичні взаємини більше як з 90 державами, замість 45, як це було в 1970 році. Одночасно Пекін перестав піддержувати у багатьох країнах революційні рухи. Він утримався від цього навіть, коли були розгромлені комуністичні групи в Судані, маоїсти на Цейлоні та був поділений Пакистан. У відношенні до СССР також наступила зміна: Пекін не тільки говорить про соціял-імперіялізм Москви, але вважає тепер бити по слабій стороні совєтського режиму, обвинувачуючи його у порушенні основних прав свободи власного (совєтського) народу та Східньої Европи. Ці обвинувачення усуваються у себе Лю Шао-чі (1967 р.) та Лін Пяо (1971 р.).

Замість догматизму в Китаї наступила політика дістати для себе повагу та технічно - фінансову допомогу з-за кордону, щоби поліпшити в своїй країні недостачі. В цьому процесі почалося висування молодших кадрів для забезпечення тяглості системи — це торкається не тільки апарату в країні, але також і дипломатичного персоналу. Було одночасно переведено усунення з керівних позицій всіх т. зв. просовєтських елементів, це почалося приблизно перед візитою президента Ніксона до Пекіну в 1972 р.

Питання детанту відбилося на загостренні взаємин Китаю із СССР та, як ми зазначили, усунення всіх можливих осіб просовєтської орієнтації.

Перші періоди лагідних взаємин між Америкою та Москвою не мали впливу на положення комунізму у світі, і тільки від 1960-их років почали впливати на розгардіяш у комуністичному русі в усьому світі, зокрема у поглибленні московсько - пекінського конфлікту. Як певний результат детанту, з'являється бажання та можливість, як Москви, так і Пекіну, співпраці та торгівлі з капіталістичними та соціялістичними країнами. Лідери обох країн неминуче стали стурбовані відсталими умовами життя своїх громадян, позбавлених всіх прав. Рівночасно появляється потреба показати свою поміркованість назовні.

В Москві непомітно переводиться ревізія основ марксизму - ленінізму; тут витягають із забуття певні статті Леніна, щоби оправдати детант і одночасно з цим загострити полеміку з Пекіном. Хоч і дивно, але КПСС витягає старі аргументи Леніна про необхідність розброєння і шукання для себе договорів для безпеки в Европі і вони приводять до конференції в Гельсінках.

Совєтська преса твердить тепер, що детант скріплює положення „прогресивних миролюбних сил" у боротьбі проти імперіялізму. Всіляким статтями і пропаганді в СССР заявляється, що противники „розрядки"-детанту — це маленька група людей. Виступи ж Китаю проти просто ігноруються, зневажаючи їх лідерів, які, мовляв, не розуміють дійсних принципів ленінізму.

Так Москва поспішає використати детант для розвитку своєї торгівлі з Америкою та іншими державами, тримаючи ідеологічну контролю у себе вдома.

Для Клеменса цікавим є, що тоді, як Москва витягає із забуття колишні статті писання Леніна з 1821-22 років про розброєння та зовнішню торгівлю, пояснюючи так та оправдуючи політику детанту з Америкою, Пекін опирає в цей же час іншими статтями Леніна з часів Першої світової війни та громадянської. Отже, ленінізм є таке вчення, що його можна обертати в яку завгодно сторону, і в той спосіб „охоронити" себе від можливої єресі. Те саме, що робиться з марксизмом, який вже давно віджив свої часи.

Китай має більше можливостей тримати під контролею свое населення, бо там існує стіна — система письма: ієрогліфи - характери, — хоч тепер і дуже упрощена. Це ізолює його від чужинецьких впливів, в тому — і від соціял - імперіялізму Москви, хоч у той самий час це не може ізолювати китайську еліту, яка працює при переведенні детанту. Положення в СССР є цілком інше.

Режим Брежнєва може замикати в тюрми, засилати в табори, ліквідувати в психіатричних лікарнях

(Закінчення на стор. 3-ій)

З НАШИХ БУДНІВ

Ювілейна краля

Нелегку, ой, нелегку службу прийдеться сповняти цьогорічній міс Союзівці, панні Улїті Ольшанівській з Ірвінґтону, Н. Дж., хай нам здорова буде і щасливо носить блискучу корону кралі 1976-го року! В цьому заповітному, трисі ювілейному році, приходиться їй, небозі, репрезентувати Український Народний Союз на всіх парадах і церемоніях з приводу 200-річчя Незалежності Америки, 100-річчя Українського Поселення в цій країні, та й ще з нагоди Року Жінки, — так української, як і міжнародної. Ну, але дівчина, ніброку, молода, гарно збудована, дістала ліпшевідний фізкультурний тренінг у Спортовому Т-ві „Чорноморська Січ", то ж маймо надію, що якось собі порадить з тими всіми навантаженнями. Зрешою — дружки - княгині допоможуть їй в критичній ситуації, подадуть доноблему руку.

Міс Союзівка 1976-го року є 21-ою з терги, значить — заногатковує друге двадцятирічча конкурсів кралі Союзівки. Першу кралю вибрано влітку 1956-го року, коли управителем оселі був знаний наш дивізіонер, Славко Балабан. Її вибір був тим цікавий та оригінальний, що відбувся... рожами. Панове к а в алери, джентлмени, ги як їх там назвати, розкупляли рожі і кандидатка, що дістала найбільшу кількість запашних „голосів" — ставала міс Союзівкою. Управа оселі досить добре втягувала тоді на тих рожах, а корону кралі здобула Тамара Сагайдачна, з Гемпстеду, Лонг Айленд, — якщо не брешу. Жаль, що її, Тамарине, фото не появилося в „Українському Тижневику" з 6-го вересня ц. р., в „нозі" дотеперішніх міс Союзівок (кажуть, — десь запропастилось). Хтось з членів Редакції „Свободи" радше поставити на порожньому місці фотографію незамінної і довголітньої секретарки жюрі, „повитухи" всіх міс Союзівок, п-ні Кейтін Стецюк, а ми від себе додамо, що це була б непогана ідея!

Не знаємо, як теперішній, теж довголітній управитель Союзівки, п. В о л одимир Квас, ошанує ці відзначить ювілейну міс Союзівку, але ми впевнені, що він придумає щось надзвичайне, бо в цього невгомонного золотісінького „гуцула" голова багата на всякі вигадки і невичерпана ініціятива! Може влаштує, на той приклад, в наступному, ювілейному році з'їзд усіх міс Союзівок, вкупі з їхніми головіками, дітоньками, н а р еченими, „бойфрендами" і так далі. А що, якби з нагоди такого з'їзду вибрати вже би раз на 20 років... „містера Союзівки", скажемо, колегу Владзя Генгіша, чи й самого пана Кваса?.. Так чи сяк, це буде бi з'їзд, якого ще на Союзівці не бувало!

Ікер

Поширюється дисидентизм серед старшин еспанської армії

Мадрід. — Військова комісія, яка займається дослідами нельояльності і дисидентизму в еспанській армії, наказала арештувати додатково трьох високих офіцерів, збільшуючи число арештованих до дванадцятьох. Після арешту стало відомим, що декілька сотень офіцерів нижче ранги майора знаходиться під наглядом і їхні справи розглядає згадана комісія. Серед військовиків поширюється невдоволення з приводу цієї перевірки і це невдоволення вони відкрито виявляють. Останні арешти викликали різні спекуляції в розмові серед дипломатів, які загально вважають, що у випадку анархії, яка може наступити в Еспанії, армія намагатиметься перебрати владу в свої руки.

Головне командування армії звернулося також із закликом до уряду, щоб той поробив рішучі заходи для припинення вбивства поліцистів і цивільних членів Служби Безпеки. Від березня ц.р. вже загинуло від куль бандитів 20 поліцистів і багатьох було ранених. Збройований військовий трибунал видав в тому часі 11 смертних вироків, з яких 5 виконано 27-го вересня ц.р., що викликало бурю протестів у світі, зокрема в Европі.

Проф. д-р Олександер Архімович

СВІТОВА ПРОДУКЦІЯ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР

I

Для багатьох країн минулий рік не був вдалим у сільсько - господарському відношенні. Причиною були несприятливі умови погоди. В ЗСА затяжні дощі на весні викликали запізнення з посівом кукурудзи в середньо-західних стейтах, а влітку довготривала посуха в тих же стейтах зменшила врожай кукурудзи, сої і пшениці. В СССР посуха пошкодила посіви ярої пшениці в Сибірі й у Казахстані. В Західній Україні довготривала дощова погода припинила жнива пізніх сільсько - господарських культур. Особливо постраждала Африка. В Сахелі — широкій смузі, яка тягнеться із заходу на схід на південь від пустелі Сагари, вже шостий рік підряд була жорстока посуха. Від голоду загинуло сотні тисяч людей. В деяких місцевостях знищено поголів'я худоби. Наступний 1975 рік виявився особливо невдалим для СССР, про що буде сказано пізніше.

Світова продукція зернових культур у 1974 році дорівнювала 1,332.430 тисячам тонн.

Основна маса зерна світової продукції складається з чотирьох головних культур: пшениці, рижу, кукурудзи і ячменю. Другорядними є овес, сорго, просо, жито і гречка. Пшениця культивується по всіх континентах світу. В 1974 році світова продукція пшениці дорівнювала 359.660 тисячам тонн. З них на пайку СССР, за совєтською статистикою, припадало 83.800 тисяч тонн. З цією цифрою цікаво порівняти цифру видобутку пшениці в тому ж році в ЗСА, де було зібрано 48.807 тис. тонн. Вражає надзвичайно велика різниця в цифрах видобутку зерна пшениці в СССР і ЗСА. Якби цифри совєтської статистики були правдивими, то СССР міг би бути світовим експортером збіжжя. Насправді він змушений закуповувати збіжжя в ЗСА, в Канаді і в інших країнах. Причиною цього явища є те, що в СССР статистика врожаїв сільсько - господарських культур фальшується. В Америці, як і в інших країнах, врожаєм збіжжя вважається вага чистого сухого зерна, що поступає в зерносховища — це так званий „амбарний" врожай. В СССР, як врожай, зараховується вага того вороха, що його одержують безпосередньо з-під комбайна або з-під молотарки (бункерний врожай). В тому ворохі, крім зерна, знаходяться у великій кількості насіння бур'янів, уламки соломи, колосся, плівки, бите зерно і грудки землі. А в самому зерні є багато зайвої води. Для того, щоб той ворох став справжнім врожаєм, його треба позбавити, при допомозі очистки і сушення, від домішків і від зайвої води. Але часто - густо до тієї очистки справа доходить не так скоро. В багатьох випадках ворох залишається на довший час на полі, в купах просто неба. Зерно пусьтеє, загріваються, а в дощову погоду проростає.

Нарешті надходить черга для очистки зерна. Тари не вистачає. Ворох навантажують навалом у вантажні машини. В дорозі багато зерна розтрушується. В наслідок всіх цих операцій між бункерним і амбарним врожаєм існує велика різниця, яку більшість дослідників оцінює в 15 - 20%.

Вага вороху з-під комбайну в СССР є основою статистики. Дані з місць поступають у центральні статистичні управління і там підсумовуються. Так виростають астрономічні цифри совєтської статистики.

Так само треба з великою обережністю відноситися до совєтських офіційних даних за посівні площі. В СССР посів закінчується з великим запізненням. Для того, щоб мати право урочисто рапортувати в центральні установи про виконання і перевиконання пляну посівної кампанії на місцях, посів с.г. культур закінчується в непридатних умовах, без низької надії на те, що з таких посівів буде зібраний врожай. Значна частина таких посівів гине. Але загинулі площі вже увійшли до звітів про виконання посівної кампанії.

На Заході, деякі з експертів совєтського сільського господарства широко користуються зфальшованими даними совєтської статистики, вважаючи їх за правдиві.

Цікаві дані можна одержати в тому разі, коли, користуючися совєтськими цифрами валових зборів і посівних площ, спробувати вирахувати середні врожаї сільсько - господарських культур.

Повертаючися до пшениці, треба зазначити, що в СССР культивують яру і озиму пшениці. Площа під ярою приблизно в три рази перевищує площу під озимою. Яру пшеницю сіють головним чином в Казахстані, в Західному Сибіру, на Поволжю, в районі Уралу. Посіви озимої пшениці переважають в Україні, на Північному Кавказі і в чорноземних районах европейської частини РСФСР.

Совєтська статистика подала такі дані для пшениці в 1974 році: посівна площа у всьому СССР — 59.900 тисяч гектарів, загальний збір зерна — 83,800 тисяч тонн. Отже виходить, що середній врожай дорівнює 14 центнерам на один гектар. Тут статистики СССР потрапили у пастку, яку вони самі виготували; якби були виключені з обліку загинулі площі, то середній статистичний врожай міг би бути більшим. Але й ці 14 центнерів є не амбарний, а бункерний врожай. Коли вирахувати за таким принципом врожаї пшениці (амбарні) в деяких европейських країнах, то одержимо таке: Данія 56 ц/га, Бельгія 51, Зах. Німеччина — 48, Франція — 46.

РИЖ

По своєму значенню в світовому маштабі риж є другою після пшениці зерновою культурою. Найбільші площі під рижем зосереджені в азійських країнах, для населення яких він є головним хлібом. У 1974 році світова продукція рижу дорівнювала 320,773 тисяч тонн, з них на азійські країни припадало 291,372 тис. т. В СССР риж сіють в Казахстані, Узбекистані, на Далекому Сході Північному Кавказі і в Україні в плавневих долинах Кубані, Дніпра, Дністра і Бога. Продукція рижу в СССР невелика. В 1974 р. вона дорівнювала 1,900 тис. тонн.

(Продовження буде)

АНДРЕЄВІ САХАРОВУ...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

ми. Норвезький комітет твердить, що голови держав, які підписали цю деклярацію, признали, що пошанування людських прав і фундаментальних свобід є важливим фактором в запевненні миру, справедливости та добробуту всього людства та що тільки під такими умовами можна запевнити приязні відносини та співпрацю між всіми державами світу. Сахаров вважає, що гуманітарні постанови Гельсінської Деклярації мусять бути вповні введені в життя, а не тільки залишитися нездійсненими заявами — заявив Нобелівський комітет, додаючи, що гуманітарні переконання А. Сахарова зробили його „совістю людства, якої світ сьогодні дуже потребує".

Цього року було коло 50 кандидатів на Нобелівську нагороду миру, між ними фінляндський президент Урго Кекконен, кандидатуру якого піддержував Совєтський Союз. Коли проголошено, що нагороду одержав А. Сахаров ,то російський письменник Александер Солженіцин, також нобелівський лавреат, який був „видворений" із СССР, висловив свої ґратуляції Сахарову і виявив надію, що признання цієї нагороди Сахарову може „скріпити людські права переслідуваних у СССР". Дружина Андрея Сахарова, Єлена, яка тепер перебуває в Італії,де перейшла складну операцію очей, виявила радість, що її чоловік був так нагороджений і заявила, що ця нагорода повинна облегшити долю всіх політичних в'язнів у Східній Европі.

Андрей Сахаров, народжений в 1921-му році, став членом Академії Наук СССР, коли йому було тільки 32 роки. У 1940-их роках він був одним із чільних науковців, які спричинилися до того, що Совєтський Союз розбудував водневу-нуклеарну бомбу. Хоча він вже й раніше виступав в обороні людських прав, то остаточно одверто виступив проти репресій совєтського режиму у 1968-му році, написавши есей „Прогрес, співіснування та інтелектуальна свобода". Від тоді, аж по сьогоднішній день, він є чільним оборонцем людських прав у Совєтському Союзі.

БОНН І ВАРШАВА ПІДПИСАЛИ ДОГОВІР

Бонн, Західня Німеччина. — Уряди Західньої Німеччини і Польщі підписали в четвер, 9-го жовтня ц.р. договір, на підставі якого Німеччина зобов'язалась уділити 803 мільйонів долярів позички на закуп Польщею німецьких товарів і визначити 490 мільйонів для пенсій і відшкодувань для покривджених нацистським режимом поляків. Польща натомість пообіцяла видати на протязі чотирьох років візи 120.000 німців, які бажають виїхати до Західньої Німеччини. Деяка преса на Заході називає цей договір „торгівлею людьми".

ДОПОВІДЬ О. ЗІНКЕВИЧА У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Філядельфія, Па. — Український Літературно - Мистецький Клюб влаштовує тут в суботу, 18-го жовтня, о год. 6:30 вечором в Домівці УСТ „Тризуб" доповідь ред. Осипа Зінкевича на тему: „Від самвидаву до підпілля в Україні". Після доповіді — запити і дискусія.

І КОМУНІЗМ НАСЛІДКИ ДЕТАНТУ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

хіятричних „лікарнях", або іншими способами своїх „архіпелаґів" знищувати всіх дисидентів, але цей ражим все ж не зміг, — мабуть не має тепер можливостей, — знищити праві, ліві та інші групи й ухили від „геніяльної" лінії КПСС, які працюють відкрито або у підпіллі всередині властивої Росії та в океремих республіках СССР.

Колись було неможливо існувати подібним рухам, а тепер влада вже неспроможна їх ліквідувати. Назовні московська політика терпить певні труднощі і навіть поразки, як, напр., переведення без її участи замирення між Єгиптом та Ізраїлем. Москва також покищо не відгукнулася на гостру критику її президентом Садатом, який говорив про московські саботажі у договорах про мир на Близькому Сході. То знову драма поразки комуністів у Португалії, де витрачено поверх 50 мільйонів долярів допомоги та зтрачена зброя. Велика нервозність Москви помітна і в Азії, зокрема у питаннях Японії, що її роля у світовій політиці та економіці все зростає.

Противники детанту в обох комуністичних велетнях твердять, що детант обеззброює свої власні сили у них, які є основою буття та соціялістичного будування, та одночасно ослаблює спротив впливам буржуазних ідей. Виглядає, що на довшу мету, детант напевно вплине на дальший розклад комуністичного руху у світі, зокрема коли буде продовжуватися китайсько - совєтський ідеологічний конфлікт.

Важливий також є той аспект детанту, що наявність його скріплює позиції Пекіну супроти совєтських провокацій та відкриває можливості для Китаю розвинути свою нафтову базу, яка звільнить його від майбутніх російських шантажів та провокацій. Існує певна опінія серед політиків та спеціялістів, що політика детанту — найбільш оріцюючий крок американської дипломатії, наслідки якого будуть дуже вагомі, більш ніж плян ген. Маршалла після 1945 р. З другого боку детант не може змінити доктрину комунізму, але, як ми вже вказували вище, буде допомагати розкладові його на різні секти і групи, і так приведе до послаблення комуністичних рухів у світі.

Комуністичні велетні пішли на шлях детанту, відмовилися від тез свого вчення, що тоталітарна система потребує постійного міжнародного напруження, щоб зберегти себе. Карл Маркс говорив, що таке постійне напруження допомагає перетворювати пролетаріят у свідому своїх завдань революційну масу. Відси виходить заключення, що детант має свою заховану загрозу для авторитарних режимів, особливо для совєтського і китайського відламів комунізму.

У наслідок контактів науковців і взагалі молодих кадрів у взаєминах Сходу та Заходу, ці групи населення будуть все більше впливати на еліту своїх країн. Ми вже спостерігаємо ці впливи довший час, це вони нуртують серед дисидентів, збільшуючи їх кадри, які ростуть, як гриби після дощу.

Детант має одночасно позитивні та неґативні сторони для кожної держави, яка вживає цю нову форму зовнішньої політики.

Зацікавленим цими проблемами можна рекомендувати щойно виданий американським Урядом збірник „Детант", матеріяли конґресових переслухань, які були переведені влітку минулого року. Книжка має поверх 600 сторінок, з яких біля 200 займають окремі статті різних спеціялістів на цю тему. В 1974 році взагалі появилося чимало публікацій англійською мовою та іншими, присвячених проблемам еліти в різних країнах, у тому числі й у Совєтському Союзі.

Також є критичні книжки про детант, як, напр., „Велика катастрофа — детант", яка оцінює сучасну кризу та „спроби її полагодити", як „марну надію, що криза сама по собі промайне", — як пише рецензент на неї Волтер Лакер. Є також інші праці, що торкаються сучасних болючих питань економічних та політичних криз у всьому світі, і тільки комуністичні держави мають можливості до деякої міри ховати їх від сторонніх спостерігачів.

(Кінець)

СТАРШИНА КҐБ...

Закінчення зі стор. 1-ої)

зиції він мав можливість ближче приглянутися до особи Лі Гарвей Освальда і, згідно з його заявою, він рекомендував пізніше органам КҐБ, що, мовляв, Освальда не можна анґажувати на службу КҐБ, бо він людина емоційна і політично ненадійна. Носенко при тому сказав, що якісь інші совєтські аґенції заінтересувалися тоді Освальдом і в кінці його перебрав під свою опіку совєтський Червоний Хрест, який, згідно з оцінкою американської розвідчої служби, є правдоподібно одною з установ в системі КҐБ. Носенко при тому додав, відповідаючи службовцеві ЕфБіАй, що Освальд фактично „нічим не займався в часі свого перебування в СССР. Ходив на полювання і стріляв зайців, але він був дуже поганим стрільцем".

Всі документи Комісії Воррена переглядає тепер Сенатська Комісія для справ розвідки, яка недавно назначила двох своїх членів, а саме Річарда С. Швайкера, республіканця з Пенсильвенії та Гері Гарта, демократа з Колорадо, ближче розглянути висунені пресою і американською суспільністю закиди і застереження до неповного звідомлення Комісії Воррена. Сенатор Швайкер заявив в п'ятницю, 10 жовтня, що він персонально сприятиме докладному слідствові, яке має за завдання розглянути також ті справи, які не були включені до звіту Комісії Воррена, в тому також сумнівне свідчення високого старшини КҐБ полк. Юрія Носенка.

ОСІННІЙ ЯРМАРОК В ЧІКАҐО

Чікаґо, Ілл. — 12-й Відділ Українського Золотого Хреста влаштовує тут Осінній Ярмарок, який відбудеться в залі „Левів" при 2353 В. Чікаґо евеню в суботу, 18 жовтня від 12 до 7 вечора і неділю 19-го жовтня, від години 10 до 5 вечора. Продаж: картини відомих українських мистців, вишивки, кераміка та інші мистецькі вироби. Вступ вільний.

ПІДГОТОВЛЯЮТЬ З'ЇЗД ЕВРОПЕЙСЬКИХ КОМПАРТІЙ

Москва. — Совєтська преса повідомила, що до східнього Берліну виїхав, у зв'язку з підготовою з'їзду европейських комуністичних партій, Борис Понамарьов, голова міжнародного відділу в ЦК КПСС. Як відомо, досі такого з'їзду не вдалось скликати з огляду на непорозуміння і неохоту проводів комуністичних партій Італії, Югославії і Румунії.

КОМІСІЯ УККА ДЛЯ РОЗГЛЯДУ ОРГАНІЗОВАНОГО ЖИТТЯ В ЗСА ЗАПОВІДАЄ НАРАДУ

Ню Йорк, Н.Й. — Комісія УККА для розгляду українського організованого життя в ЗСА та Конференція Українських Академічних Професійних Товариств влаштовують тут в днях 25 і 26 жовтня ц.р в Українському Інституті Америки (2 Схід 79 вулиця) громадську нараду на тему: „УККА між учора і завтра". В програмі: субота, 25 жовтня — перша сесія на тему „УККА в дії", год. 2:45; год. 6:30 друга сесія — „Структура УККА та вимоги життя"; неділя, 26 жовтня — год. 2:45 третя сесія: „Проблеми координації поодиноких ділянок громадського життя". Комісія запрошує до участи в цій нараді всі уркаїнські організа-

УВ'ЯЗНЕНИЙ В СССР...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

ЗВЕРНЕННЯ ДО ПАПИ...

того забажає. Маю ще нагадати, що згадані жінки на знак протесту проти сваволі й беззаконня, вчинених над ними, відмовилися в Міжнародний Жіночий Рік ставати до праці й за це їх уже близько півроку морять у карцерах та одиночних камерах, загрожуючи їм новою судовою розправою.

Мені стало відомо, що деякі діячі Католицької та Протестантської Церков одержали так звану „Ленінську премію за зміцнення миру між народами", а тому, користаючи з нагоди, я хотів би нагадати їм, що коли вони вірять у чесні наміри совєтського уряду, то нехай спробують вплинути на нього, щоб він припинив придушувати елементарні свободи й релігійні переконання людей, бо лише тоді їхні пишномовні слова про мир і дружбу між народами набудуть справжнього змісту. Якщо ж совєтський уряд відмовиться виконати ці вимоги, то стане ясно, що цей уряд ніякого миру не бажає, а тільки ошукує світову громадську думку, бо без справедливости неможливий ніякий мир та співробітництво, а в такому випадку всі ті християнські діячі, які одержали згадану премію, повинні від неї відмовитися.

Країна, в якій знищено будь-яку справедливість, де багаторічна проповідь знавіснілого атеїзму виховала людину-звіра, нездатна ні до якого миру та співробітництва між народами. Я, наприклад, написав близько 400 скарг та заяв з приводу сваволі й беззаконня, вчинених наді мною, однак нічого добитися не міг, мені звідусіль приходили нелюдські й холодні відповіді: „Вас засуджено правильно", а є люди, які написали тисячі подібних скарг й ніхто їх не слухав — ось зразок совєтського прогресивного канібальства.

Совєтський Союз — найлютіший ворог християнства (а католицтва особливо), національних та релігійних обрядів й традицій. Слідчий КГБ під час слідства мені сказав, що Церква в СССР повинна не активізувати свою діяльність, а обмежувати, отже ті церковні діячі, які намагаються старанно прищепити свої переконання віруючим, нам небажані і будемо проти них боротися. Я вже три роки пишу по всіх інстанціях за дозвіл отримати Біблію, але мені відповідають, що Біблії я не одержу — „Ми не дозволимо вам, щоб ви тут займалися релігійною пропагандою". Ось так насправді виглядає свобода совісти в СССР.

Ваша Святосте! У цьому короткому зверненні немає можливости перерахувати всі факти знехтування правами людини в СССР, та й потреби нема, бо на Заході багато документів, що свідчать про страшний злочин супроти миру і людяности заподіяний цим урядом за мирних часів, а тому я й мої колеги сподіваємось, що Найсвятіший Престол допоможе утворити якусь міжнародну комісію для розслідування фактів знехтування правами людини в СССР. Ми також просимо, щоб до нас були допущені представники міжнародної громадськости, щоб вони навіч переконалися в тому, що тут твориться. Маю нагадати Вашій Святості, що проти інакшемислячих використовуються не лише концтабори й психіятричні лікарні, але й пряме фізичне знищення. У Києві 1970 року було вбито художницю Аллу Горську, того ж року у Львівській області було вбито священика Православної Церкви, а ось нещодавно в Сумах вбитий брат нині репресованого українського літератора Михайла Осадчого — Володимир Осадчий, і цей перелік можна продовжувати довго. Фізичною розправою загрожували й мені ще перед арештом, загрожували й психіятричною лікарнею. А начальник Владимирської в'язниці розповів й таку „премудрість": „Я скажу вам, що вас, антисовєтчиків, треба просто зачинити у психіятричних лікарнях, бо ви ненормальні люди. Ви бачите, якою ми володіємо силою, у нас танки, ракети, до нас сам Ніксон приїздить і взагалі скоро Америка на колінах буде перед нами, а ви насмілюєтесь критикувати совєтську владу, на таке, звичайно, нормальні люди не підуть!"

Ваша Святосте! З великою надією ми звертаємося до Вашої Святости, до всього християнства в цей Святий рік і до всіх людей доброї волі, щоб вони піднесли свій голос протесту проти всього наведеного в цьому зверненні.

Я ж зі свого боку на знак протесту проти жорстокостей й нелюдяности, що чиняться проти інакшемислячих, і проти заборони мені користуватися Біблією, оголошую з 1-го серпня 1975 року голодівку.

Уклінніший слуга Вашої Святости
священик Василь Романюк

ЗВЕРНЕННЯ ДО СВІТОВОЇ...

з навчальних закладів та з різних місць роботи, позбавлена житла тощо. Жахливо й те, що поміж тими репресованими — велике число жінок, серед яких є засуджені на багаторічні строки. Наведу імена лише тих, з ким я був особисто знайомий. Це поетеси Ірина Стасів-Калинець та Ірина Сеник, лікар-біолог Ніна Караванська, художниця Стефа Шабатура, педагог-філолог Надія Світлична, Оксана Попович та інші. Ці жінки на знак протесту проти сваволі й беззаконня, зчинених над ними, відмовились протягом Міжнародного Жіночого Року ставати до праці. І ось за це їх вже близько півроку тримають по карцерах та одиночних камерах, хоча всі вони при тому у поганому стані здоров'я. Постає питання: як же країна, яка постійно репетує про мир та співробітництво між народами, ллє крокодилячі сльози з приводу „звірств чілійської хунти", сама нехтує елементарними правами людини, навіть не гребує знущаннями над жінками, це й хворими! Окрім того, людей за їхні переконання садають до психіятричних лікарень для примусового „лікування". Туди були поміщені деякі мені знайомі цілковито здорові люди: лікар українець Микола Плахотнюк, Зиновій Красівський, Иосиф Тереля, Юрій Бєлов, Лупиніс та інші.

Прошу Всесвітню Раду Церков утворити комісію для розслідування наявних фактів знехтування елементарними правами людини в СССР. Необхідні негайні заходи до врятування життя кинутих до концентраційних таборів та психіятричних лікарень інакшемислячих, що безневинно репресовані. Прошу, щоб до нас було допущено представників ВРЦ або зарубіжних кореспондентів, щоб вони навіч переконалися, які звірства чинить над нами совєтська хунта. Я написав близько 400 скарг та заяв з приводу сваволі та беззаконня, вчинених наді мною Івано-Франківським обласним судом, однак мені звідусіль відповідають стереотипним: „Вас засуджено правильно". Я добиваюся вже коло трьох років й пишу до різних інстанцій, щоб мені дозволили отримати Біблію з дому, але мені категорично відмовлено. „Релігія — це буржуазна ідеологія, — відповідають мені табірні чиновники, — а ми не дозволимо, щоб ви отут займалися релігійною пропагандою". Ось як виглядає в СССР свобода совісти.

З газет я дізнався, що деякі релігійні діячі на Заході наважилися прийняти так звану „Ленінську премію за зміцнення миру між народами". Я не маю сумнівів щодо щирости намірів цих шановних людей, однак твердо переконаний, що вони не знають об'єкта, з яким мають справу. Щоб вони в тому переконалися, я звертаюсь через Секретаріят ВРЦ до цих „патріотів", як католицьких, так і до протестантських: допоможіть нам, тут репресованим інакшемислячим, особливо тим, хто кинутий на довгі роки до совєтських концтаборів, і, насамперед, — жінкам! Допоможіть, щоб нам було надано можливість покинути цю страшну країну, де лише за самі переконання засуджують людину на 10-15 років! Коли совєтський уряд послухає вас і припинить переслідування інакшемислячих, тоді ось Ви матимете моральне право носити звання цих лавреатів, у супротивному ж випадку Ви повинні від цих премій відмовитися, щоб не бути співучасниками злочинів, що їх вчинив і продовжує чинити цей уряд!

Щоб це моє звернення зворушило серця і розум усіх християн та людей доброї волі, я, окрім підпису, оголошую з першого серпня 1975 року голодівку на знак протесту проти жорстокого придушення елементарних прав людини в СССР й вимагаю негайної реабілітації всіх безневинно репресованих.

Священик Василь Романюк.

P.S. Якщо нічого вже не зможете вдіяти, щоб полегшити нашу долю, то прошу: допоможіть хоча б одержати Біблію, а голодівку буду продовжувати доти, поки Біблію не одержу на руки. Прошу Вас, любі отці й брати у Христі, допоможіть мені в цьому.

Щиро —

священик В. Романюк.